

Âşık Kul Yusuf hayatı ve şiirlerine dair bulgular

Doğan Kaya

Özet

Bu makale, Âşık Kul Yusuf ve şiirlerini konu edinmektedir. Çalışma Âşık Kul Yusuf ile sınırlıdır. Âşık Kul Yusuf hakkındaki bilgiler cönk ve cönklerden yararlanarak eserlerden elde edilmiştir. Bu çerçevede birçok şahsî cönk arşivi incelenmiş ve Âşık Kul Yusuf ile ilgili bilgiler derlenmiştir. Âşık Edebiyatının vücut bulmasında cönklerin önemli bir payı vardır. Muhteva itibarıyla cönklerde, başta halk şiirinin dışında divan şairlerinin şiirleri, ilaç tarifleri, gelecek ve nazarla ilgili bilgiler, bilmece ve çözümleri, yemek tarifleri, kişilerin doğum ölüm tarihleri, alacak-verecek hesapları, halk hikâyeleri, Karagöz metinleri, rüya tabirleri, hutbeler, mev'izeler, dualar ve salâvatlar, seyirname, fal, büyü, tılsım ve muskalar, ay tutulması, büyük yangınlar ve sel felaketleri, vefkler, mektuplar, tarihi olayları açıklayan kayıt ve tarihler, tekerlemeler görülür. Cönklerdeki bilinmeyen nice şair ve şiirin, gün yüzüne çıkmasıyla bu alandaki eksiklik giderilmiş olacaktır. Bu alanda yazılmış kitaplardaki şiirlerin çoğu, cönklerden ve mecmualardan aktarılmıştır. Ne var ki yapılan çalışmalar yetersizdir. Yüzlerce cönkte pek çok şair ve şiir gün yüzüne çıkmayı beklemektedir. Biz bu çalışmamızda adı bilinen ve toplu olarak şiirlerini bir arada bulamadığımız Kul Yusuf'un şiirlerine yer vereceğiz. Tespit edebildiğimiz kadarıyla Yusuf mahlasını kullanan 10 kadar şair vardır. Bununla birlikte dört adet de "Kul Yusuf" mahlasını kullanan şair vardır. Makalede Kul Yusuf mahlaslı 16 şiir kaydedilmiştir.

Findings on the life and poems of Ashiq Kul Yusuf

Abstract

This article is about Ashiq Kul Yusuf and his poems. The study is limited to Ashiq Kul Yusuf. The information about Âşık Kul Yusuf was obtained from works utilizing cönk and cönk. In this framework, many personal cönk archives were examined and information about Âşık Kul Yusuf was compiled. Throughout the study, all the minstrels who have poems with the pseudonym Yusuf, Kul Yusuf have been examined and their names are given here. Cönks have an important share in the incarnation of minstrel literature. In terms of content, cönks contain poems of divan poets, especially folk poetry, medicine recipes, information about the future and the evil eye, riddles and solutions, recipes, birth and death dates of people, accounts of receivables and payables, folk tales, Karagöz texts, dream interpretations, sermons, maw'izeler, prayers and salutations, travelogues, fortune-telling, magic spells, talismans and amulets, lunar eclipses, great fires and flood disasters, vefks, letters, records and dates explaining historical events, rhymes. With the unearthing of many unknown poets and poems in the jönks, the deficiency in this field will be eliminated. Most of the poems in the books written in this field are quoted from cönkes and mecmuals. However, the studies are insufficient. Many poets and poems are waiting to be unearthed in hundreds of cönks. In this study, we will include the poems of Kul Yusuf, whose name is known and whose poems cannot be found together. As far as we can determine, there are about 10 poets using the pseudonym Yusuf. In addition, there are 4 poets who use the pseudonym "Kul Yusuf". In the article, 14 poems with the pseudonym Kul Yusuf were recorded.

Corresponding Author

Doğan Kaya

Article History

Received

26 May 2024

Accepted

27 October 2024

Anahtar Kelimeler

Âşık, Şiir, Cönk, Kul Yusuf.

Keywords

Ashiq, Poetry, Cönk, Kul Yusuf.

Giriş

Bu çalışma, Kul Yusuf etrafında aynı mahlası kullanan diğer Kul Yusuf'ları konu edinmektedir. Kul Yusuf hakkında cönkler ve şiir mecmuaları taranarak elde edilen veriler, Yusuf adıyla olan âşıkları çalışma dışında bırakarak sadece Kul Yusuf ile ilgili olanlarla sınırlı kalmıştır. Kul Yusuf adıyla kayıtlı Şamlı Kul Yusuf, Sivaslı Kul Yusuf, Zileli Kul Yusuf ve Elbistanlı Kul Yusuf hakkında bilgi verilip şiirlerinden örnekler de eklenmiştir. Böylece Kul Yusuf'un hayatı ve şiiri hakkında verilen bilgiler ile Kul Yusuf mahlası olan diğerleriyle karşılaştırma yapma imkânı vererek bu konuda yapılacak yeni çalışmalara da katkı sunacaktır. Âşık tarzı şiir ve şairleri hakkında çalışmalar sınırlı sayıya inmekte ve bu konuya yönelik ilgi de giderek azalmaktadır. O bakımdan bu çalışma, âşık tarzı şiir ve şairlerine yönelik ilgiyi sürdürmesi bakımından önemlidir.

Makalenin konusu olan Kul Yusuf hakkında çok az bilgi bulunmaktadır. Kul Yusuf'un muhtelif antolojilerde birkaç şiiri kayıt altına alınmıştır. Bütün bunlara karşın Kul Yusuf'un TRT repertuarında kayıtlı bu şiiri tanınmaktadır.

*Şu benim divane gönlüm
Şimdi hubdan huba düştü
Görünüyor mah cemalin
Çalkalanıp göle düştü*

Bu türkünün sahibi olan Kul Yusuf'tur ve hakkında bilinenler yok denecek kadar azdır. Aynı mahlası kullanan başka şairlerin olması da meseleyi iyice zorlaştırmakta ve Kul Yusuf hakkındaki bilgileri ve şiirlerinin tespitini daha da güç hale sokmaktadır.

Kul Yusuf, şiirlerine ilk defa kitap Mehmet Yardımcı'nın (1983, ss. 13-16) *Yüzyıllar Boyu Zileli Halk Ozanları* adlı kitapta yer verilmiştir. Yardımcı (2004, ss. 42-45) sonraki yıllarda Malatya'da yayımlanan *XVI. Yüzyıldan Günümüze İz Bırakan Zileli Şairler* adlı kitapta da Kul Yusuf'un 4 şiirini kaydetmiştir.

Âşıklarla ilgili muhtelif kitaplarda şiirlerine rastladığımız Kul Yusuf'un XVI. yüzyılda yaşadığı kabul edilmektedir. XVI. yüzyılın önde gelen şairlerinden olan Pir Sultan'ın, bir şiirinde bu Türkmen şairinden söz etmesi de Kul Yusuf'un bu yüzyılda yaşadığını teyit etmektedir.

*İndim gittim İmamların iline
Hak Muhammed Ali geldi dilime
Nurdan kuşak kuşatmışlar beline
Şam'da Kul Yusuf'u görmeğe geldim (Öztelli, 1985, s. 135).*

Aynı şekilde Kul Himmet de bir şiirinde Kul Yusuf'u anmaktadır.

*Horasan'dan kalktım sükûn eyledim
Şunda Kul Yusuf'u görmeye geldim
İndim eşiğine niyaz eyledim
Dergâhına yüzler sürmeğe geldim (Doğan Kaya Arşivi Cönk No 30, 71).*

XIX. yüzyılda yaşayan Erzurumlu Noksanî, 35 dörtlük olan Şairnamesinde edebiyatımızda kendisinde iz bırakan pek çok şairin adını zikrederken Kul Yusuf'un adına da yer vermektedir.

*Sefil Kemter, Er Mustafa, Viranî
Kul Yusuf ile Edna Kul Veli
Kul Seyyah, Kul Hüseyin, Şeyhoğlu
Kaygusuz Abdal'ı kül eden medet (Kaya, 2009, s. 50).*

Belgeler ve bilgiler ışığında Almuslu, Zileli ve Sivaslı Kul Yusuf adlarına da rastlanılır. Bunlar XVIII. ve XIX. yüzyıllarda yaşamış şairlerdir.

Ayrıca Kul Yusuf'un dışında cönklerde ve mecmualarda adları geçen ve şiirleri kayıtlı bulunan Yusuf mahlaslı başka âşıklar da vardır. Tespit edebildiğimiz isimler şunlardır:

Boran Yusuf (Şarkışlalı),
 Derviş Yusuf,
 Kemter Yusuf,
 Yusuf Dede (Tekirdağlı),
 Yusuf Fahir,
 Yusuf Fermâni,
 Yusuf Hakkı,
 Yusuf,
 Yûsufî,
 Zayıf Yusuf.

Aşağıda Kul Yusuf mahlaslı şairleri tanıtacak ve tespit edebildiğimiz şiirleri kaydedeceğiz. Bunlar; Şamlı Kul Yusuf, Sivaslı Kul Yusuf, Zileli Kul Yusuf, Elbistanlı Kul Yusuf'tur.

1. Şamlı Kul Yusuf

Baki Yaşa Altınok, aşağıdaki Şifa Bey ile Sultan Kızın aşkına bağlı olarak Kul Yusuf, Sultan'ın ağzından şu ağıtı söyler:

"Boynuinceli aşiretinden Sultan adlı genç kız, bir düğünde delikanlılarla tura oynayan Karacayurt aşiret beyinin oğlu Şifa adlı genci görür, ona âşık olur. Bir fırsatını bulup görüşürler. Birbirleriyle evlenmeye karar verirler. İki âşık ayrılmamak için saçlarından birer tel koparırlar, bağlayıp düğümlerler. Çok geçmeden Kırşehir'de oturan Karacayurt aşiretini devlet şimdiki Suriye'ye sürgüne yollar. Sevgilisi Şifa ve obasının sürgün gittiğini duyan Sultan, bu olaya çok üzülür."

*Bu ellerden göçtü m'ola obalar
 Üzerine giyer türlü dibalar
 Daha yâr seversem olsun tövbeler
 Mestane gözlü yâr gittikten sonra*

*Dünya zindan oldu bir firkat geldi
 Ayrılık oku da sinemi deldi
 Yürü fâni dünya sende nem kaldı
 Mestane gözlü yâr gittikten sonra*

*Viran bahçelerde gülü n'eyleyim
 Şu fani dünyada malı n'eyleyim
 Cennet-i âlâyı gayrı n'eyleyim
 Mestane gözlü yâr gittikten sonra*

*Kıyma felek kıyma bana yazıktır
 Dağıldı aşiret eller bozuktur
 Şifa oğlan gitti gönlüm eziktir
 Mestane gözlü yâr gittikten sonra*

*Kalktı gönül kuşum göçtü çöllere
Kanlı gözüm yaşı döndü sellere
Başım sığmaz baymalara evlere
Mestane gözlü yâr gittikten sonra*

*Garip bülbül oynamasın gül ile
Ömrüm geldi geçti ah ü zâr ile
Bir yastığa baş koymayam yâr ile
Mestane gözlü yâr gittikten sonra*

*Benim yârim yad ellere bakmasın
Ala karlı dağda duman kalkmasın
Karlı buzlu soğuk sular akmasın
Mestane gözlü yâr gittikten sonra*

*Kul Yusuf'um der ki tabip olanlar
Elmas cevahirde olsa şu dağlar
Altın esvap giysem yakışmaz sağlar
Mestane gözlü yâr gittikten sonra (Altınok, 2003, ss. 46-47; Altınok, 2008, s. 214).*

2. Sivaslı Kul Yusuf

Sivaslı Kul Yusuf, Sivas'ın merkeze bağlı Kulyusuf köyünden olup 1700'lü yılların ikinci yarısında doğup 1829'de Hakk'a yürümüştür. Noksanî'nin şairnamesinde sözünü ettiği Kul Yusuf bu şahsiyettir. Şiir tekniği güçlü olup çevresinde iz bırakmış bir âşıktır. 9 şiirini kaydediyoruz.

*Yetiş Mehdi Dedem yetiş
İnsan azmaya başladı
Evlat babanın sözünden
Taşra gezmeye başladı*

*Bak insanın fiiline
Fırsat geçerse eline
Kardeş kardeşin yoluna
Kuyu kazmaya başladı*

*Şimdi insan olmuş Karun
Terk etmiş namusun arın
Talip de ikrar yuların
Çekip kızmaya başladı*

*Şimdi insan olmuş nadan
Er sayarız ikrar güden*

Gençliğinde yola giden
O da bezmeye başladı

Kul Yusuf'um çeker arzu
Elinde teberi gürzü
Üstat dediğimiz terzi
O da bozmaya başladı (Karadeniz & Akbulut, 2020, 487).

*

Cefa ile yettik biz bu kelama
Âlemler sahibi Haydar bizimdir
Feth etmeye kürşü devran yakındır
İlmile okunan Kuran bizimdir

Yakın ihlas ile biz pire yettik
Kırkların cemine gönülü kattık
Muhammet Ali'den el etek tuttuk
Hakk'a doğru giden yollar bizimdir

Söyleyin vefasız yol gözetmesin
Tarayıp zülfünü hem toz etmesin
Zalim irakipler dil uzatmasın
Gülistanda açan güller bizimdir

Aşığa erkândır huyun terk etmek
Elde delil gerek mürşide yetmek
Karganın işidir haraya gitmek
Dost ile danışan diller bizimdir

Kul Yusuf'un hakka kurban canıdır
İnanman gaziler dünya fanidir
Ahir zaman farzı sünnet günüdür
Hevariç ne eyler devran bizimdir (06 Mil Yz A 4573-1, vr. 419-420; Karadeniz & Akbulut, 2020, s. 487).

*

Dün gece seyrimde dergâha geldim
Ötüşür bülbüller gülü har değil
Halim arz eyledim ol efendime
Kalk gidelim eğlenecek yer değil

Gelir geçer ala Seyfi ordum var
Gökyüzünde konaklığım virdim var
Aşnam senden türlü türlü derdim var
Duldalanma karşıdaki kör değil

Erenler lokmasın yoğurmuş gamdan
Gelin oturalım irfanda cemde
Ben seni severim gayetle candan
Sen beni sevmezsen söyle zor değil

Ben hakkıma kıldım ehile zarı
Arada kimseye eyle nazarı
İndim seyreyledim çarşı pazarı
Düzelt bezistanı o da şar değil

Kul Yusuf'um eydür geldin yurlara
Daim ererdiler türlü dertlere
Sormaz idim senin gibi sertlere
Ah neyleyim akıl başa yâr değil (Karadeniz & Akbulut, 2020, s. 488).

*

Yüzüm süre süre geldim dergâha
Aman pir mürüvvet Allah ey Allah
Bir nefis öldürdüm bin tan eyledim
Aman pir mürüvvet Allah ey Allah

Yolcu olup bakmaz bugün yarına
Gerçek olan hile katmaz karına
Günahlı gelmişem Mansur darına
Aman pir mürüvvet Allah ey Allah

Yollu âşıkların yolu hakkıçün
Sıdkı bütünlerin sıdkı hakkıçün
Sen cömertsin cömertlerin hakkıçün
Aman pir mürüvvet Allah ey Allah

Âşıklar eşiğin kible gâh eder
Ey dost derdin beni dil agâh eder
Er yüzün görenler nice terk eder
Aman pir mürüvvet Allah ey Allah

Kul Yusuf kuluna hışm ile bakma
Şu dertli sinemi odlara yakma
Gözden çıkarıp gönülden bırakma
Aman pir mürüvvet Allah ey Allah (Koca, 1990, s. 931; Özmen, 1998, s. 111; Karadeniz & Akbulut, 2020, s. 483).

*

Gönül hanesinde bir güzel sevdim
Âşık defterine yazar mı bilmem

*İhtiyaç olursak bir gün eline
Bizi nazarından kovar mı bilmem*

*Ehlibeytin hali zayıf olunca
Üryan olup develere binince
Muhammed'e Hak'tan Cibril gelince
Hazret-i Fatıma yanar mı bilmem*

*Muhabbet ırmağı başı gel imiş
Rakib-i nadanın işi al imiş
Âşığın maşuka zehri bal imiş
İmam Hasan gibi içer mi bilmem*

*Ebu Müslim seyfin aldı destine
Nikabını saldı yüzü üstüne
Lâ feta okudu Yezit kastına
Yezit'in neslini keser mi bilmem*

*İmam Hasan zehri beytinden içti
Hüseyin Kerbelâ şehrine göçtü
Gördüm Muhammed'i nikabın açtı
Ali Düldül'üne biner mi bilmem*

*Ebu Müslim Küfe şehrine vardı
Muhammed Ca'fer'in kokusun aldı
Pençe vurdu zindan iki şak oldu
Muhammed Bakır'ı aldı mı bilmem*

*Kul Yusuf'un akli bu kadar yetti
Yenemedi kendin engine attı
Hû diyen âşıklar bu deme yetti*

Bir sahib-Zülfikar gelmez mi bilmem (Öge Mecmua, vr. 264a-264b; Koca, 1990, ss. 931-932; Özmen, 1998, s. 112; Karadeniz & Akbulut, 2020, ss. 483-484).

*

*Selmân bir zeman kâmil pir idi
Beklerdi yolları dar bir yer idi
Üç yüz yıldan sonra cihâne geldi
Selman'dur Ali'ye*

*Selman'da oğlanı gezdirdi çiğninde
Öperdi saklardı kendi koynunda
Üç yıldan sonra hurma dibinde
Soyunup hırkasın yamamadı mı?*

Ali anda çıkup hurma yer idi
Selman'ın çiğniniçekdi
Selman der ne isten ey oğlan yiğidi
Selman'dır Ali'ye darılmadı mı?

Ali der ki Selman sen pir ulusun
Elbet benim doğduğumu bilirsin
Sen bana oğlan dırsin bende ulusun
Ali'dir Selman'a dil olmadı mı?

Selman dir ki üç yüz yedidir yaşıım
Hak bilir ki dayanmaktır hem işim
Çocuksun sana nasihattir işim
Sana daha üç yıl olmadı mı?

Üç yüz yıldan sonra ve hem işaretin
Bilür misin Selman ne çekdi cânın
Erzâni deştinden kaldı hilatın
Ol zaman hilatın men almadı mı?

Selman der ki eyvallah canım
Benim anunla vardır nişanım
Her ne ki ol şehir ola sitanın
Sana daha üç yıl olmadı mı?

Selman der ki ben n'ederim nergisi
Nice bu dil ile aldattın bizi
Alnında var idi Zühre yıldızı
Anca bahar gelip yaz olmadı mı?

Gayet dike geldi Selman'ın sözü
Ali der ki Selman incittin bizi
Alnında göründü Zühre yıldızı
Selman görünce ağlamadı mı?

Ali andan bindi yeşil buraka
Destur ey şâh dedi iripdi
Selman türap oldu düştü ayağa
Selman'ın ustası Al'olmadı mı?

Kul Yusuf'um ol didara erince
Eyvallah dost deyip dâra durunca

Ali ile Fatıma cemi kurunca

Ol zaman ezaziller geri kalmadı mı? (Doğan Kaya Arşivi Cönk No 60, 28).

*

*Şu benim divane gönlüm
Şimdi hubdan huba düştü
Görünüyor mah cemalin
Çalkalanıp göle düştü*

*Kiminin meskeni külhan
Kimi derviş kimi sultan
Kimi yâra olmuş mihman
Bana yârdan cüda düştü*

*İntizarım Hak kelama
Kâmilden gelen selama
Ruzigâr esti âleme
Bize bad-ı saba düştü*

*Felek birgün cana kıyar
Bizi hâldan hâle koyar
Kimi atlas libas giyer
Şükür bize aba düştü*

*Kul Yusuf'um budur demler
Gözümnden akıttım nemler
Benim çektiğim sitemler
Dosttan bize çaba düştü
(Özmen, 1998, s. 112; Baba, 2019, s. 124; Karadeniz & Akbulut, 2020, s. 484).*

*

*Yine yücelendi Mucur elinde
Arz eyleyip gider sarayı turnam
Ben ağlarım kimse bilmez halimden
Yar açıyor bizden arayı turnam*

*Turnam Bağdat ilinden sökün geldin
Ötme garip garip bağrımı deldin
Sen de bencileyin yarden m'ayrıldın
Ya niçin bağladın karayı turnam*

*Turnam Bunbuç illerinden eresin
Antep ile bağlarını göresin
Bodur baza pareletmiş sinesin
Naziktir dayanmaz yarayı turnam*

Turnam kılavuzun gitti marife
Sakın yolun ırast gelir arife
Bile gitmemişsin Şam-ı Şerif'e
Mekân mı edindin burayı turnam

Kul Yusuf'um nic'edeyim neyleyim
Turnam sana hasbihalim söyleyim
Yürektedir iflah olmaz neyleyim
Bulamam derdime çareyi turnam
*

Durgun su gibidir sofi azgını
Meclise varırsa bir can bilemez
Pirini boşlamış yolun azgını
Dağda yer gezer irfan bilemez

Pirini boşlamış, yanlış işi var
Hamama soyunmuş birkaç kişi var
Yasin okur amma dört yanlış var
Hacca gider fakat iman bilemez

Elin kapısında kul kardeş olan
Burnu sulanmıştır gözü yaş olan
Bir aydan bir aya bir tıraş olan
Şehire gider de berber bilemez

Kul Yusuf'un bunda doğrudur sözü
Hakk'ın dergâhına bağlıdır özü
Bir büyük şehire geldi mi gözü
İpek kumaş ister kaftan bilemez (Aydoğan, 2018, s. 370).

3. Zileli Kul Yusuf

Zileli Kul Yusuf, Tokat'ın Zile ilçesinin Çayır köyünden olup 1712-1789 yılları arasında yaşamıştır. Hayatını köyünde geçirmiş ve mezarı da buradadır. Yetişmesinde köylerine gelip giden dedelerin ve âşıkların önemli rolü olmuştur. İyi derecede saz çaldığı söylenmektedir. (Karadeniz & Akbulut, 2020, s. 490).

Kalkdı göç eyledi gönül kervanı
Göçtün gönül var inile bir zaman
Garib garib gurbet ilin kahrını
Düştün gönül var inile bir zaman

Gönül seni dost iline salayım
Seher yelinden haber alayım

Bilmem bu derde ne çâre kılayım
Şaştın gönül var inile bir zaman

Yâryakup da kaba ardıcı yasınca
Ufak yağmur yağıp yeller esince
İki gönül birbirine kūsünce
Küstün gönül var inile bir zaman

Firkatim var yaşın yaşın ağlarım
Gül rengi mor sünbüllü bağlarım
Başı ıssız boz dumanlı dağlarım
Aştın gönül var inile bir zaman

Gönül seyyah olmuş gezer illeri
Sora sora geldim tozlu yolları
Kime arz'edeyim garib hâlleri
Şaştın gönül var inile bir zaman

Sefil Kul Yusuf'um yine melûlsın
Recâ beklemiş dergâh kulısın
Ölüm ile ayrılığın dolusun
İçtin gönül var inile bir zaman

(Doğan Kaya Arşivi Cönk 55, 136b-137a; Karadeniz & Akbulut, 2020, s. 490).

Şekil 1

Kalktı Göç Eyledi Gönül Kervanı (Doğan Kaya Arşivi Cönk 55, 136b-137a).

*

*Cüda düştüm cananımdan
Bana Yâ Rab mecal eyle*

*Bu ayrılık bana haktan
Heman sabra kemal eyle*

*Güzel karşı sıra gelip
Beni bir kez hayal eyle*

*Kamumuz bir gün gidecek
Bu hasretle zeval eyle*

*Karışmasın bu dünyada
Anam hakkın helal eyle*

*Uçarsa gökyüzünde kuş
Kul Yusuf'tan sual eyle (Karadeniz & Akbulut, 2020, s. 490).*

*

*Açılsın gönlümün baharı yazı
Âşık olanların gamlıdır sazi
Ölürsem şehidim ölmezsen gazi
Vermişim yoluna seri sevdiğim*

*Sen ikrarda mısın ikrar sendemi
Tatlı muhabbetin şirin canda mı?
Sana cerrah derler merhem elde mi?
Yara bizde bulunuyor sevdiğim*

*Göçmen ağyar ile bana yâr değil
Şar bağında bahçenizde kar değil
Âşıklara gül devşirmek ar değil
Gelirsen doğru gel bize sevdiğim*

*Mansur kement attı durdu bu dara
Ne dedi Nesimî yüzüldü zira
Er odur verdiği ikrarda dura
Sanma ki muhabbet yüze sevdiğim*

*Yandı yürek yar bağında nar ister
Girip düşürmeye sadık yar ister
Âşıkların ört hatasın sağ ister
Gelirsen doğru gel bize sevdiğim*

Kul Yusuf'um verdim bir ahd-i aman
 Ezelden severim ol kaşı keman
 Balçığım topraktır ervahım devran
 Şimdi senin tahtın yüce sevdiğim (Karadeniz & Akbulut, 2020, s. 491).

*

Âşıklar güzeli sever nazınan
 Ötüşür bülbüller hep avazınan
 Seksen gelin sevsem doksan kızınan
 Yine yarin bir telinden vaz geçmem

Mısır ülkesinde etseler sultan
 Acem ülkesinde verseler yüz can
 Deseler ki senin olsun bu cihan
 Yine yarin bir telinden vaz geçmem

Kul Yusuf'um der ki yıkılsan dağlar
 Yarinden ayrılan ah çeker ağlar
 Varlığını verse ağalar beyler
 Yine yarin bir telinden vaz geçmem (Yardımcı, 2004, s. 44)

*

Ana bir atadan doğan gardaşlar
 Gel gir muhabbete kal da ne vardır
 Sen lezzet mi sandın yalan dünyayı
 Lezzet muhabbette bal da ne vardır

Müminlerin kalbi Tanrı'nın tahtı
 Seherde açılır talibin bahtı
 Veysel de Düldül'ü Yemen'de çaktı
 Hikmeti mihdadır nalda ne vardır

Muhabbet dediğin bahardır yazdır
 Benliğin ötesi kar yağmış buzdur
 Sanmayın gaziler bu fena sözdür
 Söyleyen yürektir dil de ne vardır

Kınamayın aşk dolusun içeni
 Özün fahmeyleyip kendin seçeni
 Şunda dört kapıdan sırdan içeri
 Dahi bilemedim yolda ne vardır

Kul Yusuf'um hakikatin şakirti
 Ben geçen erlerden aldım öğüdü

Batının okudum İhlas'ı virdi

Cemi cennet de gör burda ne vardır (Mehmet Yardımcı Arşivi)

4. Elbistanlı Kul Yusuf

Elbistanlı Kul Yusuf'un asıl adı Yusuf Turna'dır. Yaşayan âşıklardandır. 1963'te, Kahramanmaraş'ın Elbistan ilçesine bağlı Karahüyük köyünde doğmuştur.

Yalan dünya güvenecek neyin var

Kerem'i Aslı'yı kül etmedi mi

Her baharda boz bulanık selin var

Mecnun'u Leyla'yı çöl etmedi mi

Her akşam her sabah doğuyor ışık

Beyoğlu'nun işi biraz karışık

Ferhad'ı Şirin'e eyledin ışık

Deldirip kayayı yol etmedin mi

Kardeş kardeşini kuyuya attı

Ulaştı bezirgân geri çıkarttı

Götürüp Mısır'a sattı mı sattı

Koskoca Yusuf'u köl'etmedi mi

Nesimî'yi kimin için yüzdürdün

Pir Sultan'ı ezim ezim ezdirdin

Kul Yusuf'u gurbet gurbet gezdirdin

Geçmez akçe gibi pul etmedin mi (Kurt, 1993, s. 283).

Sonuç

Bu çalışmada, Kul Yusuf hakkında bilgi ve şiirleri ortaya koymaya çalışılmıştır. Çalışma boyunca Kul Yusuf hakkında bilgi olmaması ve birden fazla Kul Yusuf mahlaslı âşık olması sebebiyle konunun daha fazla ilerlemesine mani olmasına karşın Kul Yusuf hakkında erişilebilecek bütün kaynaklardaki bilgilerden yararlanılarak burada verilmiştir. Akademik çalışmaların âşık tarzı şiire ilgisi giderek azalmakta ve âşık tarzı şiir sahibi âşıklar hakkında da bilgiler cönklerde kalanlarda sınırlandırılmaktadır. Doğrusu âşık tarzı şiir ve âşıklar da kültür ve sosyal hayattan çıkmış ve gündelik hayatta karşılıkları da kaybolmuştur. Bundan dolayı da bu çalışma, Kul Yusuf ve Kul Yusuf mahlaslı âşıklar ve şiirlerini konu almasından dolayı önemli ve ayrıcalıklı bir yere sahiptir.

Kul Yusuf, bilinen türküsüyle tanınmaktadır. Fakat hakkında ve şiirlerinin sayısı aynı şekilde daha az bilinmektedir. Kul Yusuf dışında Kul Yusuf mahlaslı diğer âşıklar Şamlı Kul Yusuf, Sivaslı Kul Yusuf, Zileli Kul Yusuf ve Elbistanlı Kul Yusuf'tur. Böylece Kul Yusuf mahlasını kullanan âşıklar tespit edilip bir araya getirilmiştir.

Kaynaklar / References

- Ali Cem Akbulut Arşivi.
- Altınok, B. (2003). (2008). *Pehlivanlı Türkmen Aşireti Cönkleri*.
- Altınok, B. (2003). *Öyküleriyle Kırşehir Türküleri Destanları Ağıtları*, Oba Yayıncılık.
- Aydoğan, M. (2018). *Çubuk Ovacıklı Yunus Kesen'in Cönkü*, Sonçağ Matbaacılık.
- Baba, E. (2019). *Hakikat Meclisinden Deyişler, Hayatı-Yaşam Felsefesi-Besteleri-Deyişleri-El Yazmaları*, Demos Yayınları.
- Doğan Kaya Arşivi Cönk No 55.
- Doğan Kaya Arşivi Cönk No 60.
- Karadeniz, B., & Akbulut, C. A. (2020). *Alevi-Bektaşî Şairleri*, Cilt 11. Kara Mavi Yayınları.
- Kaya, Doğan (2009). *Şairnâmeler*, Salkım Söğüt Yayınları.
- Koca, T. (1990), *Bektaşî Nefesleri ve Şairleri (13. Yüzyıldan 20. Yüzyıla Kadar)*, İstanbul Maarif Kitaphanesi ve Matbaası.
- Kurt, C. (1993). *Elbistanlı Şairler Antolojisi*.
- Mecmua* 06 Mil Yz A 4573-1.
- Necdet Kurt Mecmuası*, No 2.
- Öge Mecmuası*, Taksim Atatürk Kitaplığı, No: 0.131
- Özmen, İ. (1998). *Alevi- Bektaşî Şiirleri Antolojisi*, Cilt 2, Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Öztelli, C. (1985). *Pir Sultan Abdal Yaşamı ve Bütün Şiirleri*, Özgür Yayın Dağıtım.
- Samancıgil, K. (1946). *Alevi Şairleri Antolojisi*, Emniyet Kütüphanesi.
- Yardımcı, M. (1983). *Yüzyıllar Boyu Zileli Halk Ozanları*, Ankara.
- Yardımcı, M. (2024). *16. Yüzyıldan Günümüze İz Bırakan Zileli Şairler*, Malatya.